

AUGUST 2020

Rettevejledning til eksamen i faget samfundsbeskrivelse B

1. år, økonomisk kandidateksamen

Besvarelestid: 6 timer.

Opgaven skal besvares selvstændigt. Besvarelsen skal ske på dansk, men studerende kan uden særlig tilladelse svare på svensk eller norsk.

Relevante hjælpemidler:

- Statistisk Tiårsoversigt 2019
- Befolkning og samfund
- Den offentlige sektor
- Danmarks økonomi siden 1980
- Handelspolitik, konkurrenceevne og udenrigsøkonomi
- Arbejdsmarkedspolitik
- Praktisk statistisk metode for økonomer
- Statens Låntagning og Gæld 2015 (bilag) og Statens Låntagning og Gæld 2019 (vedlagt)
- Danmarks Pengepolitik (vedlagt).
- Excel-ark med tabeller fra Statistisk 10-årsoversigt 2019 (vedlagt).

Generelle bemærkninger til alle tre delopgaver

- Af formålet med SAMF B fremgår blandt andet, at den studerende skal kunne udarbejde en rapport om et samfundsbeskrivende emne med angivelse af de statistiske begreber, herunder definitoriske forskelle, med såvel en beskrivende del som en forklarende del, herunder en klar sammenhæng mellem de to dele, samt fremstille besvarelsen i et klart og forståeligt sprog med en passende opstilling af tabeller og figurer.
- Af formålet med faget fremgår også, at den studerende skal kunne anvende regnearksprogrammet Excel i opgaveløsningen, herunder foretage vækstbidragsberegninger, ændringsberegninger samt udarbejde forskellige figurer søjlediagrammer, kurvediagrammer.
- Såfremt de fem krav til figurer og tabeller ikke overholdes, skal det trække meget ned.
- Definitioner for de data, som skal beskrives, skal medtages, ellers trækker det meget ned.
- Det skal trække ned, såfremt besvarelsen ikke fremstiller beskrivelsen i spørgsmål 1 systematisk og overskueligt, bl.a. ved at sondre mellem udviklingen set over hele perioden, en opdeling i relevante delperioder og fremhævelse af særlige udsving.
- Særligt vedr. spørgsmål 2 i de tre delopgaver gælder, at en endeløs opremsning af fx politiske forklaringsfaktorer eller en henvisning til en konjunkturudvikling uden kobling til beskrivelsen af et bestemt nøgletal, og hvad den enkelte faktor betyder for denne, skal trække ned.
- De enkelte forklaringer skal så vidt muligt understøttes af data fra Statistisk Tiårsoversigt 2019 (STO) eller af andre kilder. Det skal fremgå klart og tydeligt, hvilken kilde der er benyttet. Såfremt der ikke understøttes af data, skal det trække ned.
- Idet besvarelseserne er udarbejdet derhjemme, så skal der være ekstra fokus på, studerende som kopierer andres tekster uden at sætte citationstegn eller kildehenvise, så det ser ud som om det er din egen tekst. Tilsvarende skal der være ekstra fokus på, om studerende bruger andres idéer eller tanker uden at kildehenvise, så det ser ud om det er deres egne idéer eller tanker
- Eksaminator og medrettere skal ydermere have særlig fokus på plagiering og den automatiske kontrol af dette, som foregår via Digital Eksamen.

Delopgave A

1. Beskriv udviklingen i fuldtids- og deltidsbeskæftigelsen samt arbejdsløsheden for hhv. mænd og kvinder i så lang en periode som muligt. Beskrivelsen skal indeholde mindst en figur og en tabel.
2. Forklar baggrunden for ovennævnte udvikling i spørgsmål 1 i samme periode.

Pensum er især: Statistisk Tiårsoversigt 2016 (STO), Arbejdsmarkedspolitik (AM)

Af formålet fremgår, at den studerende skal kunne redegøre for arbejdsmarkedet funktionsmåde, arbejdsmarkedssstatistikkerne og deres grundbegreber, samt kunne forklare udviklingen i udvalgte arbejdsmarkedssstatistiske nøgletal.

Spørgsmål A.1 Beskrivelsen af udviklingen

Data og forbehold

- Den centrale statistik til at registrere befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet, herunder beskæftigede, deltidsbeskæftigede (delmængde af beskæftigelsen) og arbejdsløse fordelt på mænd og kvinder er RAS-opgørelsen (Registrerede Arbejdsstyrkestatistik). Der er databrud mellem 2007 og 2008. RAS-opgørelsen er også den statistik, der bruges til at beregne bl.a. beskæftigelsesfrekvensen. Den konsistente kategorisering af hele befolkningen ift. arbejdsmarkedet gør RAS velegnet til strukturanalyser. En væsentlig ulempe ved RAS er, at statistikken blot er baseret på en uge i november hvert år, og at den først udkommer ca. 16 måneder efter opgørelsestidspunktet (november). Enheden i RAS er personer ('hoveder') uden hensyn til fuldtid / deltid og beskæftigelse uden for ugen i november. Det har den konsekvens, at det – især ved konjunkturskift – er svært at få et præcist indtryk af den øjeblikkelige beskæftigelsessituation, jf. AM s. 22.
- I STO er perioden 2007 – 2017 medtaget, men der er et databrud mellem 2007 og 2008, hvorfor data før og efter ikke kan sammenlignes. For perioden 2008 og frem dateres efter tidspunktet for tilknytningen til arbejdsmarkedet ultimo november. For 2007 er der dateret efter tidspunktet for opgørelsen af populationen (som er året efter). Databrud handler også om en ændring af fuldtids- og deltidsbeskæftigede, da grænsen mellem fuldtid og deltid blev ændret fra min. 27 arbejdstimer om ugen til min. 32 arbejdstimer om ugen, jf. STO s. 38.
- Når der udelukkende kan benyttes RAS-statistik, jf. deltidsbeskæftigede, så er det udelukkende data fra RAS, som skal benyttes vedr. beskæftigede og arbejdsløse. Såfremt

RAS-data for fx beskæftigelse er blandet med fx ledighed fra RAM, så skal det trække meget ned.

- Gængse definitioner behøver ikke have citationstegn om sig, men kilden er vigtigt.
- Medtages irrelevante definitioner, fx om Nationalregnskabet eller RAM-ledigheden skal det trække ned, men det er ok kort at nævne dem for at perspektivere.
- Det skal trække meget ned, hvis der ikke er en omtale af definitioner, data og forbehold svarende til ovenstående, herunder betydningen af forbehold kan have for beskrivelsen.

Beskrivelse:

- Der skal som minimum udarbejdes en figur og en tabel, jævnfør opgaveformuleringen, der viser relevante nøgletal, som forklarer udviklingen i beskæftigelsen og ledigheden for mænd og kvinder. Såfremt det ikke er tilfældet, skal det trække meget ned.
- Når der udelukkende er udarbejdet tabellerne A1 og A2 i rettevejledningen, så skyldes det, at der er lettere at aflæse, når data skal kontrolleres efterfølgende.
- Beskrivelsen skal som minimum omfatte niveauet i antal tusinder for beskæftigelsen, herunder deltidsbeskæftigelsen, og arbejdsløse for både mænd og kvinder komplementeret med år-til-år-ændringer i faktiske tal eller i pct. for henholdsvis beskæftigelsen og arbejdsløse i en figur, tabel eller en supplerende skriftlig præsentation. Hvis det ikke er tilfældet, skal det trække ned.
- Det er ok at den studerende på grund af det omtalte databrud vælger at starte sin beskrivelse i 2008.
- Det trækker ned, såfremt der udelukkende gøres brug af indekstal, andele i pct. eller år-til-år ændringer i beskrivelsen.

Beskrivelse af udviklingen:

Tabel A1 Antal fuldtidsbeskæftigede, deltidsbeskæftigede og arbejdsløse

1.000 personer	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Fuldtidsbeskæftigede	2.449	2.091	2.005	2.006	2.001	1.990	1.998	2.010	2.061	2.046	2.077
Mænd	1.320	1.212	1.141	1.137	1.142	1.134	1.138	1.147	1.172	1.174	1.190
Kvinder	1.129	879	864	870	859	856	860	862	889	872	887
Deltidsbeskæftigede	409	753	721	698	697	695	696	710	699	759	771
Mænd	192	282	270	268	268	270	272	279	278	303	311
Kvinder	217	472	451	431	429	425	425	431	420	456	461
Arbejdsløse	60	64	130	132	126	135	125	109	101	98	102
Mænd	28	36	81	77	67	71	66	55	50	49	50
Kvinder	32	29	50	55	59	64	60	53	51	49	52

Kilde: STO s. 38. Note: Data for 2007 kan ikke sammenlignes med 2008 og frem.

Fuldtidsbeskæftigede svarer til forskellen mellem beskæftigede og deltidsbeskæftigede.

Af tabel A1 og A2 fremgår:

- Mændenes fuldtidsbeskæftigelse er i hele perioden højere end kvindernes svarende til ca. 300.000 personer. Mændenes og kvindernes fuldtidsbeskæftigelse følger udviklingsmæssigt hinanden i perioden, med fald fra 2008 til 2012, særligt 2009 for mændenes vedkommende, uændret frem til 2014, hvorefter de er stigende igen frem til 2017.
- Kvindernes deltidsbeskæftigelse er i hele perioden højere end mændenes svarende til ca. 142.000-181.000 personer. Højest forskel i 2009 og lavest 2015-2017, idet mændenes deltidsbeskæftigelse er vokset mest i perioden, hvorimod kvindernes er lidt lavere i 2017 end i 2008. 2015-2017. Mændenes deltidsbeskæftigelse faldt fra 2008 til 2010 og steg igen frem til 2017. Kvindernes deltidsbeskæftigelse faldt fra 2008 til 2012-2013 og steg igen frem til 2017.
- Mændenes arbejdsløshed er højere end kvindernes fra 2008 til 2014 og 2015-2017 er det omvendt. Mændenes arbejdsløshed steg fra 2008 til 2009 (81.000 personer) og derefter er den generelt faldende i resten af perioden og ender på 50.000 personer. Kvindernes arbejdsløshed stiger fra 2008 til 2012 (64.000 personer), hvorefter den også er faldende i resten af perioden (52.000 personer).

Tabel A2 Ændring i pct. i antallet af fuldtidsbeskæftigede, deltidsbeskæftigede og arbejdsløse

Ændring pct.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Fuldtidsbeskæftigede		-14,6	-4,1	0,1	-0,2	-0,6	0,4	0,6	2,5	-0,7	1,5
Mænd		-8,2	-5,9	-0,4	0,5	-0,7	0,3	0,8	2,1	0,2	1,3
Kvinder		-22,1	-1,8	0,7	-1,2	-0,4	0,5	0,3	3,0	-1,9	1,7
Deltidsbeskæftigede		84,3	-4,3	-3,2	-0,2	-0,3	0,1	2,0	-1,6	8,6	1,6
Mænd		46,9	-4,1	-0,9	0,2	0,7	0,5	2,7	-0,2	8,9	2,4
Kvinder		117,4	-4,4	-4,5	-0,5	-0,8	-0,1	1,6	-2,5	8,4	1,1
Arbejdsløse		7,3	102,6	1,5	-4,7	7,5	-7,2	-13,3	-7,3	-2,8	4,5
Mænd		25,6	126,2	-4,4	-12,9	6,2	-7,9	-15,7	-9,0	-2,3	2,6
Kvinder		-9,2	73,2	11,3	6,6	8,9	-6,5	-10,6	-5,5	-3,2	6,4

Kilde: STO s. 38. Note: Data for ændringen mellem 2007 og 2008 kan ikke benyttes, da der er tale om databrud mellem de to år.

Spørgsmål A.2 Forklaringer på udviklingen

- Såfremt beskrivelserne også inkluderer 2007, så skal databruddet mellem 2007 og 2008 omtales som minimum enten under "definitioner og forbehold" eller under forklaringerne i svaret på spørgsmål 2.

Konjunkturmæssige forklaringer

- Der skal være særlig fokus på konjunkturudviklingen i perioden, hvilket tilstrækkeligt kan ske gennem den reale vækstrate i BNP, jævnfør ST s. 105. Relevansen af konjunkturudviklingen skal godtgøres, ved at give indtryk af forståelse for sammenhængen mellem udviklingen i ledighed/beskæftigelse og BNP. Det bør trække væsentligt ned, hvis BNP-udviklingen ikke kobles på ledighed og beskæftigelse. Højkonjunktoren før 2008 medførte stigende beskæftigelse og dermed faldende ledighed. Det modsatte gjorde sig gældende særligt i 2009, men også de efterfølgende år, hvor beskæftigelsen faldt og ledigheden steg. Fra 2014 igen vækst med stigende beskæftigelse og faldende ledighed.

- Det trækker lidt ned, såfremt den studerende ikke kommer ind på, at en så stor nedgang i BNP umiddelbart skulle tilsige en større stigning i ledigheden end vi rent faktisk så. Ikke mindst på grund af den såkaldte danske "Flexcurity-model" (Let at afskedige folk mod til gengæld et relativt højt dagpengeniveau). Der kan peges på flere grunde til, at stigningen i ledigheden trods alt blev relativt behersket. En forklaring herpå er labour-hoarding, hvor virksomhederne ved begyndelsen af en nedgangsperiode ikke fyrer folk, men først venter og ser, om produktionsnedgangen er varig (Tilsvarende er beskæftigelsen forsinket i en konjunkturopgang). Rationalet er, at det er dyrt at oplære ny arbejdskraft. Endvidere har en stadig større andel af medarbejderne i de konkurrenceudsatte erhverv funktionærstatus (med længere opsigelsesvarsler), hvilket svækker den "danske model" i forhold til tidligere.
- Når kvindernes og mændenes beskæftigelse- og ledighedsudvikling forløber lidt anderledes, så hænger det sammen med, at mændene i høj grad er ansat i den private sektor, herunder også de meget konjunkturfølsomme, som fx bygge- og anlæg (ca. 90 pct. jf. STO s. 40) samt industrien (ca. 70 pct. jf. STO s. 40) i modsætningen til kvinderne, som i højere grad er ansat i de mindre konjunkturfølsomme brancher, herunder den offentlige administration, undervisning og sundhed (ca. 71 pct., jf. STO s. 40) og AM s. 51.

Institutionelle forklaringer

- Den studerende skal også omtale relevante arbejdsmarkedsreformer, som har påvirket ledighedstallet. I maj 2010 lavede man en genopretningspakke, der sænkede dagpengeperioden fra 4 til 2 år (ST s. 206 eller AM s. 103), hvilket alt andet lige har nedbragt ledighedstallet.

Demografiske forklaringer

- En tredje årsag til stigningen i beskæftigelsen er den frie bevægelighed af arbejdskraft i det indre marked, hvilket betyder at der er kommet arbejdskraft fra bl.a. Polen og Rumænien i 2013-2017, jf. STO s. 25, hvor antallet af beskæftigede stiger markant mere end ledigheden falder.

Delopgave B

1. Beskriv udviklingen i tjenesteeksporten og tjenesteimporten overfor to valgte lande i en så lang periode som muligt. Det ene land skal være et EU-land, og det andet land skal være et land uden for EU. Beskrivelsen skal også indeholde udviklingen i eksportformåen over for det valgte EU-land. Beskrivelsen skal indeholde mindst en figur og tabel.
2. Forklar baggrunden for ovennævnte udvikling i spørgsmål 1 i samme periode.

Af formålsbeskrivelsen fremgår det, at den studerende skal blandt andet kunne udvælge relevante nøgletal, definitioner, politikker og begreber, fx eksportformåen, samt beskrive forskelle mellem disse inden for de gennemgåede emner i udenrigsøkonomien, når udviklingen skal beskrives. Den studerende skal også kunne udvælge centrale forklaringer på udviklingen i udenrigsøkonomiske nøgletal.

Pensum er primært Statistisk Tiårsoversigt 2019 (STO), Handelspolitik, konkurrenceevne og udenrigsøkonomi (HKU) og Danmarks Økonomi siden 1980 (DØS).

Spørgsmål A.1 Beskrivelsen af udviklingen

Data og forbehold

- Definitionerne af de enkelte komponenter skal medtages, jf. HKU s. 112-113. Tjenester er bl.a. søtransport (rederier) og rejser, jf. HKU s. 112-113.
- Eksportformåen kan måles på flere måder, jf. HKU kap. 3, men i STO fremgår en tabel over Danmarks andel af udvalgte landes tjenesteimport for årene 2007-2017, jf. STO s. 158.
- Opgørelserne er foreløbige for årene 2016-2018, hvilket der skal tages forbehold for, idet data i beskrivelsen fremadrettet kan blive ændret.
- Der skal tages forbehold for, at data er i årets priser og dermed påvirket af den løbende pris- og lønudvikling.
- Gængse definitioner behøver ikke have citationstegn om sig, men kilden er vigtigt.
- Medtages irrelevante definitioner, fx om betalingsbalancen, eller/og irrelevante informationer i definitioner, fx nationalregnskabet også fås som kvartalstal, skal det trække ned.
- Det skal trække meget ned, hvis der ikke er en omtale af definitioner, data og forbehold svarende til ovenstående, herunder betydningen af forbehold kan have for beskrivelsen.

Beskrivelse

- Der skal som minimum udarbejdes en figur og en tabel, jævnfør opgaveformuleringen, der viser udviklingen i bruttoindtægter, bruttoudgifter og nettoindtægter for tjenester for de to valgte lande. Hvis det ikke er tilfældet, skal det trække meget ned.
- Der skal jævnfør opgaveformuleringen også vælges et EU-land og et land uden for EU. Valgene skal begrundes. Der er flere muligheder, men Tyskland/Sverige/Storbritannien inden for EU og USA uden for EU er oplagte, som de lande med den største import og eksport af tjenester i forhold til Danmark. Tyskland er blot medtaget som et eksempel, jf. tabel B1.
- Vedrørende eksportformåen skal og kan der kun vælges et EU-land, som skal være det samme land, som er valgt i den første del af beskrivelsen, og hvor Tyskland er valgt som eksempel i tabel B2.
- Beskrivelsen skal som minimum omfatte niveauet i mia.kr. komplementeret med år-til-år ændringer i mia.kr. i en figur, tabel eller en supplerende skriftlig præsentation. Hvis det ikke er tilfældet, skal det trække ned.
- Det trækker ned, såfremt der udelukkende gøres brug af indekstal, andele i pct. (fx i forhold til samlet import eller eksport) eller år-til-år ændringer, som er medtaget i beskrivelsen.
- Nettoeksporten er en restsum (indtægter – udgifter), hvorfor data i samme tidsserie kan være både over og under nul. Det trækker meget ned at beregne procentvise ændringer på data, som er positive og negative eller blot er stærkt svingende, fordi det ikke kan bruges til noget.
- Når der udelukkende er udarbejdet en tabel i rettevejledningen så skyldes det, at der er lettere at aflæse, når data skal kontrolleres efterfølgende.

Tabel B1 Import, eksport og nettoeksport af tjenester til Tyskland

Mia.kr.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*	2017*	2018*
Eksport	32	29	32	33	36	39	38	48	50	45	43
Import	44	40	39	44	47	41	40	43	45	45	50
Nettoeksport	-12	-11	-7	-11	-11	-2	-2	5	5	0	-7
År-til-år Ændring nettoeksport		1	4	-4	0	9	0	7	0	-5	-7

Kilde: STO. s. 158.

- Eksporten af tjenester til Tyskland ligger stabilt i 2008 -2011, om end lavest i 2009 med ca. 29 mia.kr. Eksporten stiger fra ca. 33 mia.kr. i 2011 til ca. 50 mia.kr. i 2016, hvorefter den falder til ca. 43 mia.kr. i 2018.

- Importen af tjenester fra Tyskland falder fra ca. 44 mia.kr. i 2008 til ca. 39 mia.kr. i 2010, hvorefter den stiger til 47 mia. kr. i 2012. Fra 2012 til 2013 falder den med 6 mia.kr. til 41 mia.kr., hvorefter den og ender på ca. 50 mia.kr. i 2018.
- Der er negativ nettoeksport til Tyskland i perioden 2008-2014, idet importen af tjenester er højere end eksporten, og i perioden 2015-2016 er der tale om positiv nettoeksport, idet eksporten højere end importen. Udviklingen fra negativ til positiv nettoeksport kan således primært henføres til en stigende eksport og når der i 2016-2018 skiftes til negativ nettoeksport, så skyldes det en kombination af faldende eksport og stigende import.

Tabel A2 Eksportformåen tjenester over for Tyskland

Pct.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Antal	1,45	1,7	1,42	...	1,33	1,41	1,28	1,34	1,36	1,36	1,25

Kilde: STO s. 158. Anm. Begynder i 2007, som ikke er relevant i forhold til selve beskrivelsen. Der er ikke data for 2010 i kilden.

- Frem mod 2009 øges eksportformåen overfor Tyskland, men efterfølgende er den faldet til et niveau mellem 1,37-1,42 pct. i resten af perioden.
- En ulempe er, at der er tale om et nulsumsspil, hvor nye lande automatisk fortrænger andelen til de lande, som allerede handler med det pågældende land. Et alternativ kan være at se på Danmarks eksportvækst over tid sammenlignet med andre lands tilsvarende eksportvækst over tid. Såfremt der ikke er en beskrivelse, kommentarer samt fordele/ulempes, så skal det trække meget ned, idet det fremgår af eksamensopgaven.

Spørgsmål B.2. forklaringer på udviklingen

- Der skal være særlig fokus på konjunkturudviklingen i perioden, hvilket som minimum skal beskrives ved den reale vækstrate i BNP. Relevansen af konjunkturudviklingen skal godtgøres, ved at give indtryk af forståelse for sammenhængen mellem udviklingen i BNP i Danmark og efterspørgslen på importerede varer og tilsvarende sammenhængen mellem BNP i Tyskland og eksporten. Det skal trække væsentligt ned, hvis BNP-udviklingen i Danmark og Tyskland ikke beskrives og dokumenteres, jf. hhv. ST s. 105 og 181.
- Jf. STO s. 105 var der højkonjunktur frem til 2008, hvor en lavkonjunktur indtræder, som følge ikke mindst af den finansielle krise i såvel udlandet som i Danmark, som er markant i 2009. Under en højkonjunktur skabes øget indkomst, som bevirker øget efterspørgsel på tjenesteydelser til privat forbrug, særligt turisme (tjenesteimport), jævnfør STO s. 127 og STO s. 157 samt HKU, kapitel 6, der viser, at der har været nettoudgifter til rejser, og nettoudgifterne har været voksende i perioden.
- Tilsvarende har højkonjunktoren i Tyskland, jævnfør STO s. 181, i samme periode også betydet en stigende eksport, om end den ikke er vokset lige så hurtigt som importen.

- Adfærdsmæssige forklaringer f.eks. globaliseringen i form af større bruttotransaktioner af tjenester.
- Markedsmæssige forklaringer kan også være udviklingen i dollarkursen, idet en stor del af tjenester handler om søtransport, der som oftest handles i dollar.
- Såfremt der er valgt et euroland, så betyder valutakursudviklingen ikke det store, idet Danmark har fastkurspolitik over for euroen. Det skal trække meget ned, såfremt der ikke er en omtale af fastkurspolitikken og at valutaudviklingen derfor ikke betyder noget, hvis fx Tyskland er valgt.
- Idet andre valg, fx Sverige og Storbritannien eller USA, hvor valutaen er frit flydende og dermed kan have stor betydning for eksporten og importen og en beskrivelse skal tage udgangspunkt i data fra STO s. 189. Det skal trække ned, såfremt der ikke er medtaget en beskrivelse og dokumentation af valutakursudviklingen, fx år-til-år ændring i pct.

Eksamen i faget samfundsbeskrivelse B

Delopgave C

1. Beskriv udviklingen i sundhedsvæsenet (funktionel fordeling) i så lang en periode som muligt. Beskrivelsen skal blandt andet indeholde mindst en figur og en tabel.
2. Forklar udviklingen for ovennævnte beskrevne udvikling i spørgsmål 1 i samme periode.

Af formålsbeskrivelsen fremgår, at den studerende skal kunne redegøre for definitionerne på den offentlig forvaltning og service. Den studerende skal også kunne redegøre for formålet med samt centrale begreber i den funktionelle fordeling. Den studerende skal kunne forklare udviklingen i denne.

Pensum er primært Statistisk Tiårsoversigt 2019 (STO), Handelspolitik, konkurrenceevne og udenrigsøkonomi (HKU) og Danmarks Økonomi siden 1980 (DØS).

Spørgsmål C.1 Beskrivelse af udviklingen

Data og forbehold

- Der skal tages forbehold for, at data kan være foreløbige opgørelser, og dermed kan ændre sig fremadrettet.
- Der skal tages forbehold for de kilder, hvor data er i årets priser, og dermed påvirket af den løbende pris- og lønudvikling. De offentlige udgifter i den funktionelle fordeling er målt i årets priser.
- Den offentlige forvaltning og service er de institutioner og myndigheder, hvis hovedfunktion er at producere ikke-markedsdrevne tjenester til kollektivt forbrug f.eks. folkeskolen og departementerne. Som hovedregel skal mere end 50 procent af en institutions indtægter hidrøre fra offentlig forvaltning og service (byrdefordelingen).
- Den offentlige forvaltning og service består af fire delsektorer: Statslige sektor, sociale kasser og fonde, regionale sektor og den kommunale sektor.
- Den funktionelle fordeling af de offentlige udgifter kaldes også formålsfordelingen. Belyser formålet med offentlige udgifter og hvad de offentlige udgifter bruges til. Den giver et overblik over den udgiftsmæssige prioritering og formålet med at afholde udgifter. Den funktionelle fordeling kan opdeles i ti hovedformål, herunder sundhedsvæsenet.
- Det er også vigtigt, at sundhedsvæsenet kort defineres, herunder at det er den regionale sektor, som har det primære ansvar for dette område.

- Såfremt ovenstående definitioner og forbehold m.v. i hovedtræk ikke er medtaget, skal det trække meget ned.

Beskrivelse

- Der skal som minimum udarbejdes en figur og en tabel, jævnfør opgaveformuleringen, der viser udviklingen i udgifterne til sundhedsvæsenet, herunder strukturen. Hvis det ikke er tilfældet, skal det trække meget ned.
- Når der udelukkende er udarbejdet en tabel i rettevejledningen, så skyldes det, at der er lettere at aflæse, når data skal kontrolleres efterfølgende.
- Beskrivelsen skal som minimum omfatte niveauet og hovedtræk af strukturen i mia.kr. komplementeret med år-til-år-ændringer i mia.kr./pct. i en figur, tabel eller en supplerende skriftlig præsentation. Hvis det ikke er tilfældet, skal det trække ned.
- Det trækker fx ned, såfremt der udelukkende er tale om brug af indekstal, eller det udelukkende er år-til-år ændringer, som er medtaget i beskrivelsen.
- I tabel C.1 og C2 vises udviklingen i mia. kr. (årets priser). Der er andre muligheder for at præsentere udviklingen datamæssigt. Ved vurdering af disse bør det bl.a. tillægges stor vægt om man får løst problemet med, at data som udgangspunkt er i løbende priser eller som minimum at tage forbehold herfor.

Tabel C1 Offentlige udgifter til sundhedsvæsenet

Mia.kr.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*	2017*	2018*
I alt	142	153	155	156	164	164	170	174	178	182	187
Medicinske produkter, apparater og udstyr	14	14	14	13	13	12	12	12	12	12	12
Ambulant behandling	20	21	22	22	23	23	23	24	25	26	27
Hospitalstjenester	99	108	109	110	116	117	121	123	126	130	132
Offentligt sundhedsvæsen, forskning m.v.	9	10	10	10	12	13	14	14	15	15	16

Kilde: STO s. 137.

Tabel C2 år-til-år ændring i pct. for offentlige udgifter til sundhedsvæsenet

Pct.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*	2017*	2018*
I alt		7,5	1,4	0,8	5,1	0,2	3,2	2,4	2,4	2,6	2,6
Medicinske produkter, apparater og udstyr		-3,0	0,1	-5,5	-2,9	-9,2	2,4	1,3	1,7	-1,0	0,9
Ambulant behandling		7,2	3,1	3,1	4,0	-1,4	1,9	3,2	2,5	3,7	5,8
Hospitalstjenester		8,7	1,4	1,0	4,8	1,0	3,2	2,3	2,2	2,9	2,1
Offentligt sundhedsvæsen, forskning m.v.		11,8	-0,7	1,7	20,5	5,5	7,1	2,1	5,4	1,3	3,6

Kilde: STO s. 137.

Først skal det nævnes, at sundhedsvæsenet andel af de samlede offentlige udgifter er steget i perioden fra ca. 15,6 pct. i 2008 til 16,4 pct. i 2018, jf. STO s. 137.

Af STO side 137 samt tabel C1 og C2 fremgår følgende:

- I 2008 bruges der samlet ca. 142 mia.kr. og det vokser med 45 mia.kr. til 187 mia.kr. i 2018. I perioden 2008-2013 er der en ujævn årlig stigning, hvorimod fra 2014 og frem er der en jævn stigning på ca. 2,5 pct. pr. år.
- Hospitalstjenester er den største enkeltkomponent med ca. 70 af de samlede udgifter til sundhedsvæsenet. Det er også den komponent, som udgør den største andel af stigningen i perioden med 33 mia.kr.
- De øvrige komponenter udgør hver for sig ikke det store, men ambulantbehandling er vokset betydeligt i perioden fra 20 mia.kr. i 2008 til 27 mia.kr. i 2018 svarende til ca. 35 pct.

Spørgsmål C.2 Forklaringer på udviklingen

- Forklaringsdelen kan håndteres på flere måder. De enkelte hovedformål hver for sig. Der kan også tages udgangspunkt i de forskellige forklaringer fx politiske/institutionelle forklaringer, demografiske forklaringer og øvrige forklaringer osv.
- Sundhedsvæsenet er styret af politiske prioriteringer på det overordnede plan, men både demografiske og øvrige forklaringer er de vigtigste typer af forklaringer til de offentlige udgifter til sundhedsvæsenet. Beskrivelsen og forklaringerne skal kobles, og det skal trække ned, såfremt en forklaring ikke kobles på beskrivelsen. Både i 2010 bliver der indgået en politiske aftale om bl.a. at styrke sundhedsområdet med 5 mia.kr. i 2011-2013, jf. STO s. 206. Tilsvarende bliver der i 2011 indgået en tilsvarende aftale for perioden 2014-2020 med 1,5-2 mia. kr. årligt, jf. STO s. 207.
- Den nye budgetlov fra 2012 med virkning fra 2014 fastlægger en øvre grænse for udgifterne i regionerne (stat og kommuner) fire år frem, hvilket alt andet lige kan have haft en dæmpende virkning på udgiftsudviklingen i sundhedsvæsenet, jf. STO s. 209.
- Finanslovsaftalen i 2016 indebar, at sundhedsområdet blev tilført 2,4 mia. kr. Det betyder, alt andet lige, en stigning i de nominelle udgifter til sundhedsvæsenet, jf. STO s. 215.
- Den demografimæssige forklaring skal underbygges med data, fx antal ældre. Det skal meget trække ned, hvis dette ikke er omfattet besvarelsen.
- Antallet af ældre 80+ år har været stigende i hele perioden fra ca. 227.000 til ca. 264.000 personer svarende til en ændring på ca. 37.000 personer, jf. STO s. 20 samt en længere levetid, som blot i perioden fra 2012 til 2018 er vokset gennemsnitligt med et år, jf. STO s. 23.
- Øvrige forklaringer er fx udvikling af ny medicin, som betyder voksende udgifter til dette område.